

BUDA-PESTA

23 Octombrie st. v.
4 Noiembrie st. n.

Va eși duminică.

Redact.: strada Havas nr. 1.

Nr. 43.

ANULU XIII.
1877.

Pretulu pe unu anu 10 fl.
Pe 1/2 de anu 5 fl.; pe 1/4 de
anu 2 fl. 70 cr.
Pentru Romani a 2 galbeni.

ADIO LA ILUZII.

Dorinti, iluzii, visuri, momente de placere
V'ati stinsu precum se stinge o flacara de vântu!
V'ati stersu din alu meu sufletu sub brazde de durere

Asia precum în toamna tristu frunzele 'n tacere
Murmura si cadu nóptea uscate la pamântu!

De-atunci eu multu voiu plânge, căci n'au sè mai revia

Acele vremi trecute si fara de hotaru;
O! lume ideala, frumoasa, auria,
De ce din ale tale aripi de veselie
M'ai aruncatu în nóptea acestui doru amaru?! . . .

Nu-i óre cu putintia si azi sè mai apara,
Sè mai revedu odata macar unu singur visu?
O singura stelutia sè me conduca iara,
Acolo unde veselu traiam odinioara,
Departa de-acestu negru si 'ngrozitoru abisu!

Trecutu în tine dorme a tineretiei flóre,
Si totu ce pentru mine au fost mai iubitoru! . . .
Tu astazi esti mormântulu cuprinsu de întristare
Sub care se ascunde averea mea cea mare,
Comór'a mea de gânduri, de visuri, de amoru . . .

Sburati, sburati iluzii si stati în veci perdute
Si-a vóstra amintire oh! me lasati sè cântu;
Căci numai pentru-acésta traiti, sânteti nascute,
Lasând pareri, tristetia si voci necunoscute,
Reci, sarbede si mute sè mergeti în mormântu!

Duceti-ve iluzii, duceti-ve ori-unde,
Căci în a vóstra lume destulu m'ati amagitu;

Traiti numai câtu flórea, câtu lun'a sta prin unde . . .
Si-apoi ve stingeti grabnicu, voin'lu a mai ascunde
Durerea 'n care astazi me simtu mai fericitu!

1871 Noembrie.

Petru V. Grigoriu.

CALENDARULU POPORALU.

— Credintie, datine si moravuri romane. —

X.

Impartirea noptii.

Nóptea o împartiescu în :

„Amurg“, — „murgu“ séu si „murgitutu de séra“, când sórele a apusu, a sfintitu, când nu se vede dar este o lucire în urm'a lui si întunericu înca nu s'a facutu, adica când lumin'a se amestica cu întunericula,¹⁾ séu dupa cum se esprima poporul din Bucovin'a „când începe a se inganá diu'a si nóptea.“

„Sér'a“, când începe a se întunecá.

„A trei'a straja.“²⁾

„Pe la culcate“, timpulu culcării.

„Mediulu-noptii“ séu „la cântatori“, adica când sânt dóue-spre-diece óre de nópte séu când cânta cocosii ântâi'a-data nóptea. La Ro-

¹⁾ At. M. Maricnescu : Sera . . . ; Serila, Medila si Diorila, dóue povesti populare. Editura Albinei. Pest'a. 1873 pag. 50.

²⁾ V. Alecsandri op. cit. pag. 395.

máni se dicea acestui timpu „*gallitinum*“ de la *gallus* cocosiu si *cano* a cântá. ³⁾

„*La manecate*“, ⁴⁾ adica timpulu dintre cântatori si diori.

„*Diori*“, — „*reversatulu diorilor*“ séu „*in diori*“, când se mijesce de di. ⁵⁾

Când e dreptu la mediulu noptii, adica punctu 12 óre, se dice „*mediu-de-média-nopte*.“ ⁶⁾

Când cânta cocosii ântâi'a óra nóptea, atunci sînt 12 óre séu mediulu noptii, când cânta a dóu'a óra sînt 3 óre dupa mediulu noptii, ér când cânta a trei'a si gâscele începu a gâgal, atunci se face diua. ⁷⁾

Când resare „*lucéferulu de séra*“ séu „*stéu'a ciobanului*“, ⁸⁾ atunci se 'ncepe sér'a.

Când sfintiesce „*gainusia*“ ⁹⁾ si resare „*lucéferulu de deminétia*“, atunci îndata se face diu'a.

XI.

Hotarirea serbatorilor.

Cum sci Románulu când pica cutare serbatóre, vine de acolo, cà elu avêndu o memoria fórte agera tîne bine în minte din anii trecuti în care di a picatu cutare serbatóre si dupa acést'a se orientéza elu, si calculându trebuie sè gâcésca în care di pica si în anulu curgatoru. Elu începe a calculá de la cutare serbatóre mare si asié nimeresce când pica cutare serbatóre pe care voesce sè o scia.

Déca vom întrebá de esemplu pe unu Románu în Lunea a trei'a dupa Pasci : când pica *Rusáliile*? elu, fara multa cugetare, ni va respunde „de adi în patru septemâni si siese dile.“

Audîndu acést'a, noi cesti dedati cu calendaru tiparite, ne vom uitá lungu la dên-sulu si pâna nu vom cautá în atare calendaru,

³⁾ Schönberger Wörterb. t. I. pag. 689.

⁴⁾ V. Alecsandri op. cit. pag. 395.

⁵⁾ Idem.

⁶⁾ Poesii poporale române, culesse de mine. Tom. II. Cernauti. 1875 pag. 53.

⁷⁾ Dupa calcululu Românilor din Bucovin'a.

⁸⁾ Este o dîcala la poporulu románu din Bucovin'a, cà în dile „*de sec*“, adica Mercurea si Vinerea, dupa ce resare lucéferulu de séra, nu e pecatu a man-cá de fruptu. Elu dice : „*a resaritu stéu'a ciobanului*“, adica lucéferulu de séra, deci „*poti mâncá de fruptu, cà nu e pecatu*.“ Eu credu cà „*stéu'a ciobanului*“, în locu de lucéferu de séra, ísi are numirea de-acolo, pentru cà tocma cam pe când resare acestu lucéferu esu ciobanii de la stâne cu oile „*in pornéla*“, adica le scotu la pascutu dupa ce le-au mulsu de séra.

⁹⁾ Germ. Siebengestirn.

nu vom sci de are dreptate ori ba? Abié cautându ne vom incredintiá, cà e tocmai asié si nu altfelu.

Sè vedemu acuma de unde vine cà Románulu o sci acést'a?

E multu puçinu cunoscutu, cà Români si mai cu sama Româncele serbéza tóte Joile de dupa Pasci si pâna la Rusalii, cá grindin'a sè nu li bata holdele. Numerulu acestor Joi ilu scie fie-care cà nu e nici mai multu nici mai puçinu decâtu siepte. Prin urmare din Pasci si pân' la Rusalii trebuie sè fia si siepte septemâni.

Din Pasci si pâna într'a trei'a Luni dupa Pasci sînt dóue Joi trecute. Mai remánu asié dara cincii pâna 'n Rusalii. Dóue si cu cincii facu siepte. Subtragêndu acuma din cele cincii septemâni o di, adica diu'a ce-a trecut peste cele dóue septemâni d'ântâiu, séu diu'a ântâiu din septemân'a a trei'a de dupa Pasci, iata cà remánu patru septemâni si siese dile, tocmai diu'a de Rusalii.

Totu cam în acestu chipu hotaresce Románulu si celelalte serbatori. Mai cu sama se orientéza elu întru hotarirea cutarii serbatori si dupa cele patru posturi de peste anu.

XII.

Numirea serbatorilor.

Precum Lunile, asié si cele mai multe serbatori au în limb'a poporului románu alte numiri, de cum sînt cele întrebuintiate în scrisu.

Unele dintre aceste sînt curatu românesci, ér altele de origine slavéna.

Eu reproducu aice numai pe cele mai însemnate.

Santulu Vasile séu *San-Vasiu* séu „*anu nov*“, s. m. Vasiliu M. 1 Ianuarie.

Jordanulu séu *Bobotéza*, ¹⁰⁾ aratarea Domnului. 6 Ianuarie.

Tri-Erarchi, ss. 3 ier. Vasile, Grigore si Ioanu 30 Ianuarie.

Streteni'a, ¹¹⁾ întimpinarea Domnului. 2 Fauru.

Floriile, de la „*Floralele*“ Românilor, dumineca Floriilor séu a stâlparilor. 20 Martiu.

Bunavestire, pe unele locuri si *Blagovisteniile*. ¹²⁾

Ispasu, ¹³⁾ innaltiarea Domnului.

¹⁰⁾ Cuvêntu greco-slavénu.

¹¹⁾ Cuvêntu slavénu.

¹²⁾ Idem.

¹³⁾ Idem.

Duminic'a-mare séu *Rusaliile*. Numirea din urma dupa serbatórea Romanilor „*Rosalia*“, care pica în acela-si timpu.

San-Dienele, naseere pr. Ioanu Botezatorulu. 24 Iuniu.

San-Petru, ss. ap. Petru si Pavelu. 29 Iuniu.

Sant-Ilie. in unele locuri inse cunoscutu numai sub „*Nedee*“¹⁴⁾ st. pr. Ilie. 20 Iuliu.

Schimbarea la fatia, pe unele locuri si „*Proba-jele*“, schimbarea la fatia a Domnului. 6 Augustu.

Santa Maria mare, adormirea Maicii Domnului. 15 Augustu.

Santa Maria mica, naseerea Maicii Domnului. 8 Septemvrie.

Diu'a Crucii, înaltierea sântei Crucii. 14 Septemvrie.

Vinerea-mare, c. m. Paraschiv'a. 14 Octomvrie.

San-Medru,¹⁵⁾ s. m. m. Dimitrie. 26 Octomvrie.

Archangelii, arch. Mihailu si Gavrilu. 8 Noemvrie.

Ovedeni'a,¹⁶⁾ intrarea în biserica a Maicii Domnului. 21 Noemvrie.

*San-Nicóra*¹⁷⁾ séu *sfantulu Niculaiu*, s. p. Nicolau de la Mir'a Liciei. 6 Decemvrie.

Craciunulu, naseerea Domnului. 25 Decemvre.

XIII.

Serbatori române.

Afara de serbatorile crestine séu „*legate de biserica*“, cum le numesce poporulu, mai au Româniî înca si-o multime altele. pastrate din mosi-stremosi, pe cari, în butulu preotilor, cari nu 'nctéza la fia-care ocaziune binevenita de a-i desfatú de la serbarea lor, condemnân-

¹⁴⁾ În satulu Vam'a. Com. de I. Berariu, preotu.

¹⁵⁾ Româniî ce póta numele „*Dimitrie*“ se chia-ma de catra poporu „*Dumitru*“ si „*Mitru*.“

¹⁶⁾ Cuv. slavénu. — Luându în privire întrebuintiarea limbei slavene în cele oficióse si mai cu sama în biserica prin unu timpu fórte îndelungatu la Români, apoi împrejurarea, cá chiar pâna si 'n diu'a de astadi cele mai multe carti bisericesci foescu de cuvinte slavene, cá partea cea mai mare a preotilor nostri nu voescu odata cu capulu a se desbárná de aceste cuvinte, socotindu cá prin întroducerea si pronuncierea de cuvinte românesci în locul remasítielor slavene s'aru scandalisá óre-cum credinti'a cea adeverata; luându dicu tóte aceste în privire, nu trebuie nici decum sè ne mirámu, cá Româniî tierani, pe langa numirea serbatorilor cu cuvinte adeveratu românesci, întrebuintiéza si numiri slavene.

¹⁷⁾ Mai cu sama in Ardélu si Ungari'a.

du-le cá eresuri si serbatori pagâne, le tínu si le serbéza adese ori cu mai mare solemnitate de câtu pe cele crestine.

Aceste serbatori ce se tínu nu numai în Bucovin'a, ci si 'n celelalte parti locuite de Români, sînt urmatórele :

San Tóderu, 12 Fauru. Ilu serbéza mai multu fetele, cá sè li crésca perulu si sè fia frumosu.

Bab'a Dochie, 1 Martu. In acést'a di nu lucra, pentru cá sè domolésca mâni'a Babei Dochiei, si frigulu de primavéra sè nu faca pagube în câmpuri.¹⁸⁾

Alecsii séu *Alecsiile*. 17 Martu. O serbéza acést'a di pentru sierpi, sióreci, si tóte gujuliile, cari, se crede, cá iesu într'acést'a di.¹⁹⁾

Joile, de dupa Pasci si pâna la Duminicamare séu *Rusaliî*; le serbéza mai cu sama femeile cá ghiati'a sè nu li bata holdele.²⁰⁾

Armendinulu séu *Armendina*. 1 Maiu.

Nicolaiu-de-véra, 9 Maiu.

Santulu Pricopie, 8 Iuliu s. m. m. Procopiu. Româniî credu, cá acést'a di e *diu'a lupilor* si de aceea o serbéza, cá lupii sè nu le mânânce vitele domestice.²¹⁾

Marin'a, 17 Iuliu. O serbéza cá sè nu fia „*mariniti*“, adica sè nu capete unu feliu de bóla reutaciósa de pântece.

Palie, a dóu'a di de Sânt-Ilie. 21 Iuliu. Nu lucra în acést'a di, cá sè nu fia detunati, trasniti.²²⁾

Foc'a. 22 Iuliu. Acést'a di o serbéza Româniî din Bucovin'a socotindu-o fórte primejdíosa de focu.

Pinteleiu caletoriulu. 27 Iuliu, adica diu'a s. m. m. Panteleimonu.²³⁾

Santulu Andreiu, 30 Noemvrie. O serbéza pentru lupi si strigoi.

Afara de aceste mai au înca si alte serbatori pe cari le tínu Româniî si mai cu sama Româncele, precum : *Serbatórea talharilor* : 11 Noemvrie ; *Serbatórea dintilor* : 11 Prieru ; *Serbatórea oilor*, cá sè nu fia oile bolnave de versatu. *Serbatórea lupilor*.²⁴⁾ Apoi : *Paparudele*.²⁵⁾

¹⁸⁾ At. M. Marienescu „*Bab'a Dochie si Babele*“ loc. cit. pag. 366.

¹⁹⁾ Pretutindene în Bucovin'a.

²⁰⁾ În Bucovin'a, si ori unde sînt Români.

²¹⁾ Com. de unu Românu din Ilisiesci.

²²⁾ Idem.

²³⁾ Barbatii ce póta acestu nume sînt numiti de catra poporu „*Pinteleiu*“ séu „*Pintea*“ si „*Pânteá*.“

²⁴⁾ Dupa spus'a unui Românu din Tereblecea.

²⁵⁾ G. Dem. Teodorescu op. cit. pag. 128.

Martiiolea séu *Marti-sér'a*,²⁶⁾ *Repotinii Vinerile*,
Circovii-Marinei, *Pilipii*,²⁷⁾ si altele o multime,
pe cari inse, neaducându-mi aminte numele
lor, nu potu sè le însiru pe tóte aice.

(Va urmă.)

S. Fl. Marianu.

UNU TINERU LA ISVORU.

— *Dupa Schiller.* —

La isvoru unu tineru siede,
O ghirlanda impletindu ;
Vede ap'a cristalina
Printre érba disparându :
„Astfelu fugu dilele mele,
Cá isvorulu nencetatu ;
Astfelu piere-a mea junétia,
Cum cunún'a s'a uscatu !

Nu 'ntrebá de ce gelescu
In maiulu vietii mele,
Pe când tóte înverdiescu,
Când resare viorele ;
Dara chiar concertulu veselu
Din natur'a renviata
Giale grea îmi redestépta
In inim'a sângerata.

Ce-mi priesce veselí'a,
Ce frumseti'a din câmpii ?
Insedar alergu eu lumea
Dupa mândr'a ce iubii.
Plinu de doru întindu eu bratiulu
Spre naluca, — insedar !
Câci ea fuge mai departe,
Lasându inim'a 'n amar.

Vino josu, tu mandra zina,
Parasesce-alu teu castelu ;
Si-ti presaru cositi'a-ti alba
Cu flori, margaritarelu !

²⁶⁾ Se serbéza mai cu sama în Ardélu. Vedi : I. Vulcanu : „Novele“ tom. III. Pest'a 1873 pag. 99 si 102.

²⁷⁾ Anton Pann. Culegere de proverburu séu Povestea vorbii part. I. Bucuresci 1852 pag. 140.

Vinerea n'am torsu cu furc'a, *Pilipii* toti i-am tî-
nutu,
Nóue Marti si *Repotinii* i-am pazitu cum am pu-
tutu.

Joile pân' la *Rusalii* eu nu m'am atinsu de fusu,
Si la *Circovii Marinei* mân'a pe nimicu n'am pusu.
Cum si alte cá aceste, dupa *cum am apucatu*,
Le-am prasnitu mi-a fostu frica sè nu cadîu în vr'
unu pecatu ;

Câci dupa ce sînt seraca sè n'ajungu sè me slu-
tescu,
Sè perdi vr'unu ochiu ori vr'o mâna si sè me tica-
losiescu.

Asculta ce cânturi pe vântulu de séra
Din lunc'a placuta se pare cá vinu ;
Si-isvorulu sioptesce cuvinte iubite,
Trecându printre érba cu frémétulu linu.

Si 'n colib'a parasita
Pentru doi ce se iubescu
Isi strapuncu fericirea
Si altarulu ei cerescu !“

Nicolae Baboianu.

SECRETELE CASTELULUI.

— Romani, de XAVIER de MONTÉPIN. —

(Urmare.)

— E bine, ospetarule, — reluà elu într'unu tonu
aprópe glumitoru, câci dënsulu erá bine dispusu, —
ai lasatu s'asteptu ; dar eu sîm bunu si te voiu iertá,
de cumva cin'a va fi buna si vinulu vechiu. Servesece-
mi dar si câtu mai iute ; eu moru de fóme, de óra-ce
ostadi am prânditu fórtu reu.

— La momentu, dle, cin'a va fi pe mésa, —
murmurá nenea Vilelmu, încântatu de manierele fa-
miliaru-poruncitóre ale noului vinitu, — si cutezu
a-mi permite sè speru, cá vei fi satisfacutu, monseni-
orule.

— Eu sîm marquis.

— Nu voiu negligá nimica spre a îndestulí pe
dlu marquis.

— Contezu la ast'a.

— Dlu marquis îmi va face onórea sè se culce
la „Armele Franciei?“

— Da . . . Imi vei dá odaia din mijlocu, de pe
galeria . . . ceea, mi-se pare, cu nr. 5.

— Dlu marquis cunoşce cas'a cá eu însu-mi ! —
esclamá Vilelmu uimitu.

— In adeveru nu pentru prim'a óra sîm aice.
Iute, iute, ospetarule, sè nu perdemu timpulu ; sup'a
sè fia de curëndu gata.

Ospetarulu alergá în bucataría, si peste unu pa-
traru de óra Saint-Maixent se asediá la o mésa bine
asternuta si înzestrata cu mâncári ce promiteau multu
si niste sticle de vinu pravóse si de unu aspectu vene-
rabilu si înveselitoru.

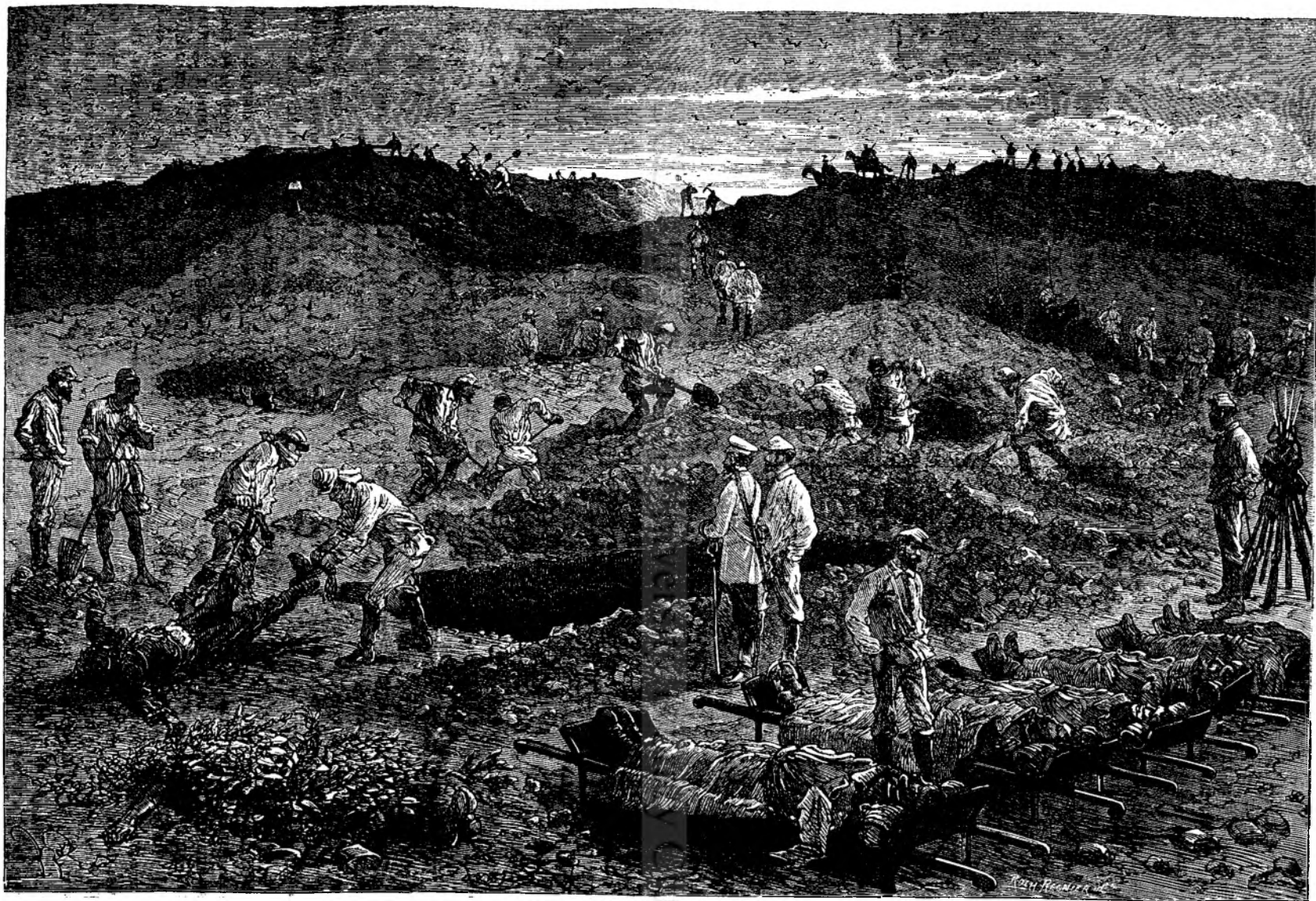
Marquisulu surise aducëndu-si a minte de tica-
lós'a omleta a betrânei Nicola Besson, si cu unu ape-
titu mare cu care îlu înzestrá natur'a facu onóre me-
sei bogate a lui Vilelmu Chadorant.

Când prim'a furia a apetitului fu îndestulita ;
elu îsi innaltíá ochii spre miculu omu, care stându în
picióre înaintea lui, îlu priviá cu gur'a cascata.

— Onorabile ospetaru, — i dise elu ridiëndu, —
vrei sè-ti povestescu ceea ce se petrece acuma
în spiritulu dtale ? asiá dara ? E bine, îti pare cá me
recunosci si te întrebi, fara sè-ti poti raspunde, in ce
timpu si în ce împregiurári ai avutu onórea a-mi dá
cartíru.

— Ai dreptu, dle ; eu cautu, inse nu gasescu.

— E bine, te voiu ajutá a-ti aduce a minte. A-
cea odaia nr. 5, ce tocmai acuma mi-am ales'o, îti re-
vóca în memoria o nópte înfricosiata. Niste calumai
înfricosiate, niste uri puternice lovisera pe unu gen-
tilomu, pentru alu carui capu s'a publicatu premiu.
Elu erá prinsonieru în cas'a dtale, asiá dicëndu

Inmormântarea mortilor la Grivitia.

neperdutu din vedere; si totusi dânsulu a scapatu, si aceea odaia nr. 5 este din care a esitu: acelu gentilomu eram eu.

— Dlu marquis de Saint-Maixent! — gângavi Vilelmu devenindu foarte palidu, si facându fara voinți'a sa unu pasiu înapoi.

— Tocmai elu, — respunse persón'a nóstra. Ah! dar pare că-ti inspiru frica. Nu cumva credi, că sîm unu monstru încarcatu în crime? Nu scii, că regele, de la care emana tóta lumin'a si tóta justiti'a, a redusu la nimica acele calumni, si a silitu urele sê se ascunda? — Nu scii, că nevinovat'i'a mea este de totu recunoscuta, înaltu proclamata, si că nici odata, nici într'unu timpu, eu n'am fostu mai multu onoratu, mai în favoru si mai puternicu decâtu astadi?

— Sciam acést'a, dle marquis, — dise ospetarulu cu voce tremurânda.

— Asiá dara pentru ce devii palidu si pentru ce te departi de mine?

— Respectulu . . . suprinderea . . .

— Fii sinceru: ai auditu vorbindu-se atât'a de pretinsele mele crime, tí-s'a repetatu atâtu de desu că sîm unu hotiu nedemnu de pardonu, si ai crediutu aceste asiá tare: încátu îti pare greu a revini la acést'a parere si a nu vedé în mine decâtu unu gentilomu fara péta si celu mai de omenia.

— E bine, dlu marquis se însiela! — exclamâ Vilelmu cu o convingere grabnica, — si mi-asiu pune mân'a si capulu în focu, că acusatarii dlui marquis au fostu niste sufete negre si niste blastemati demni de furci.

Dicându aceste, bravulu ospetaru vorbiá dupa consciinti'a sa. O schimbare mare se facu în interiorulu lui: elu a pusu în balantia afirmatiunile neconținute ale lui Denis Robustel si cea mai înalta autoritate a regelui, de la care — dupa espressionea lui Saint-Maixent — emana tóta lumin'a, si tóta justiti'a, si verb'a capitanului s'a gasitu pré usioru.

Din momentulu acel'a Vilelmu Chadorant se simtiea gata a sustiné, în contra tuturor si prin totu modulu, onórea nepetata a marquisului Saint-Maixent.

Dânsulu afirmâ acést'a atâtu de positivu si cu niste accente atâtu de calduróse, încátu gentilomulu erâ îndestulitu si îlu facu demnu de-ai promite protectiunea sa. Vilelmu, a carui entuziasmu ajunse la culme, regretá cu tóta sinceritatea că nu mai erâ de fatia Denis Robustel, spre a-i face a trece reu unu natraru de óra.

— Da, ospetarulu meu, — reluâ marquisulu, — în anulu trecutu la timpulu amintitu, de cumva mi-aducu bine a minte, aveai o fica frumósa, o copila amabila care se numia Iulia. Ce este caus'a, că acuma nu o vedu? Dóra ai maritatu-o?

— Maritatu? . . . — murmurâ Vilelmu in tonulu celu mai gelnicu. Dómne! nu, si me temu tare, dle marquis, că nu voiu marita-o nici odata.

— Pentru ce? Dâns'a e placuta si frumósa si i vei dá zestre. De siguru multi au petít'o.

— Ea refusa tóte parthiele câte se înfatisieza si vré sê remâna totu féta în peru.

— Póte că ascunde vr'unu amoru secretu?

— Nu credu de felu; mi-ar fi dîsu acest'a. Dâns'a scie bine, că eu sîm bunu parinte si n'asiu sili-o.

— N'asiu puté s'o vedu? Asiu avé o adeverata placere s'o potu salutá.

— A salutá pe Iulia? Ah! dle marquis, ce onóre! Scump'a mea copila îsi aduce a minte foarte desu de dlu marquis. Ea nu mi-a spusu acést'a; dar o sciu siguru. Me ducu s'o cercu.

Si Vilelmu Chadorant, parasindu sal'a de josu, se urcâ pe trepte cu tóta iutiél'a scurtelor sale picioare, strigându din tóta puterea plamânilor:

— Iulio! Iulio! scobóra-te iute! Dlu marquis de Saint-Maixent îti face onórea sê te întrebe!

XXIX.

S e d u c ă r e a.

Marquisulu Saint-Maixent, — grația cerului, — erâ o monstruósa exceptiune, chiar si în anelele crimei.

Hotii de acea classa si de acea îndatinare totu-de-una au fostu rari.

Cu tóte aceste ar paré că mintimu, afirmându că în fundulu peptului acestui omu, (nu cutezâmu a zice în fundulu ânimei sale,) n'avea locu pentru vr'unu simtiementu umanu.

Marquisulu îsi aducea a minte de Iulia cu o placere óre-care; elu simtia chiar o recunoscintia câtu de câtu fatia de acea juna féta, care s'a devotatu atâtu de generosu spre a-lu scapá; dar nu presupunea de felu, că ea luase cuvintele sale de galanteria vulgara dreptu vorbe de amoru, si, în câtu pentru juramântulu facutu de elu d'a revini, nici că-si mai aducea a minte.

În momentulu în care Vilelmu Chadorant umplea cas'a cu strigatele sale: „Iulio! Iulio! scobóra-te iute, dlu marquis îti face onórea sê te întrebe!“ — jun'a féta, dupa o ametiela mai de o óra, în fine îsi revini în ori; dar ea erâ atâtu de slaba, încátu abia fu în stare sê se scóle si sê siédia pe dung'a patului seu.

Vocea parintelui seu o reanimâ, o galvanisâ într'unu modu óre-care. Ea se simti de odata mai tare decâtu cum a fostu de multe luni.

— Elu me astépta . . . siopti ea; elu voiesce sê me védia . . . Ah! câtu sîm eu de fericita!

Vilelmu continuâ chiamările sale.

Iulia deschise uite usi'a ei si respunse:

— Me ducu, tata; éta-me-su . . .

Dâns'a apucâ sê se scobóre; dar la jumetate cale, pe trepte, întélni pe omulu grosu, gâfaindu, resuffându greu, carele continuâ oprindu-se mai la fia-care cuvântu, cá sê resufe:

— Dar grabesce-te! . . . Ce dracu ai pututu face în odai'a ta? Te întrebu! Nu trebue sê lasu pe dlu marquis asteptându! Ah! ce demnu gentilomu e acestu domnu marquis, si cum l'au calumniatu! În privinti'a acést'a, grația cerului, eu n'am sê-mi facu nici o remuscare! Totu-de-una am fostu de parerea regelui! Dlu marquis e modelu de virtute, de loialitate, de generositate, si de tóte virtutile! Traiesca dlu marquis . . . Denis Robustel nu scie ce vorbesce, eu nici odata nu mi-am schimbatu parerea despre elu! Denis Robustel e omu bravu, dar mai prostu decâtu cismele sale, si mai incapatînatu decâtu diece catári! . . . Dlu marquis ne va protege! nu mai potu de bucuria! . . . Am gânditu sê-mi schimbu firm'a asiá: „La armele de Saint-Maixent.“ Ce dîci? Dlu

marquis tine minte de tine . . . se interesséza multu de tine . . . a voitu sè scia nu cumva te-ai maritat! . . . Ah! pentru ce nu séména toti cavalerii cu acest'a? Sêrmanulu poporu ar fi fôrte fericitu! . . . Dar ce faci tu acolo, stându locului me privesci, în locu d'a alergá în sal'a cea mare, presintându omegele tale dlu marquis? Nebunitu-ai?

— Tata, dta îmi tîni calea . . . — response Iulia încetu.

— Ai dreptu! . . . Haida, scobóra-te iute! . . .

Vilelmu se trase la o parte, cá sè lasa pe fic'a sa a trece; dar în urma strigà destulu de tare cá sè fía auditu în sal'a de josu:

— Éta-o, dle marquis; éta-o pré confusa si pré suprinsa — cutezu a dice — de onórea ce dlu marquis vine a-i face.

Iulia, cu fati'a palida cá o masca de céra galbena si cu ânima tremurânda acuma în momentulu d'asi vedé realizatu visulu, dar totusi sustînuta prin acea extraordinara putere nervósa, ce câte-odata si cei din agonia o gasescu la ór'a suprema, deschise usi'a si trecu pragulu.

Saint-Maixent avea marile traditiuni de politeția rafinata si de galanteria delicata din acelu secolu, în care Ludovicu XIV, în gradinile de la Versailles, îsi luá pelerí'a din capu când vorbiá cu o dama de la curte, ni se pare, cu marquis'a de Sévigné.

Pentru dënsulu, fêta lui Vilelmu Chadorant, ospetarulu grotescu, erá o femeia, si elu a primitu de la acea femeia serviciulu celu mai mare ce o fiintia omenésca pôte sè faca altei fiintie omenesci.

Când ea aparù, elu se scolà iute spre a o întimpiná, i intinse mân'a precum ar fi facutu unei ducese, si o conduse la unu scaunu pusu lângá alu seu, unde o constrinse sè siédia de si ea se opuse putintelu.

Scen'a acést'a fu mai multu respectuósa, decâtu amabila; inse Iulia atribui acea recéla presintiei parintelui seu.

Vilelmu Chadorant nu mai putea de falosu.

Elu ar fi datu bunu bucurosu cea mai mare bute de celu mai vechiu vinu alu seu, cá toti locuitorii din Saint-Jude sè fía martorii onórei distinse ce primíá din partea ficei sale care siedeá lângá unu marquis.

Dar spre nenorocirea amorului seu propriu erá deja târdiu, si beutorii sateni parasira ospetari'a unulu dupa altulu.

Saint-Maixent îsi ocupà loculu de nou si priviá cu curiositate jun'a fêta, care — cu pleopele sale lungi lasate în josu — palpità sub privirea lui cá o columba sub a vulturului.

Elu abiá recunoscu acea copila cocheta atátu de vesela, dar atátu de resoluta, pe care suvenirile lui i o aretau tóta ros'a sub perulu ei cenusiu.

O gasi schimbata, dar mai frumósa. Intielese, cá amorulu a trecutu prin ea, càci numai amorulu a fostu în stare sè produca asiá iute o schimbare atátu de completa, si vediëndu emotiunea Iuliei în presinti'a lui, tulburarea ei, paliditatea pe care o înlocuiau niste înrosiri grabnice, elu ghiel numai decâtu secretulu acelui sufletu eroicu si gingasiu, si îsi dîse cá dënsulu e iubit.

Atunci îsi aduse a minte de cuvintele sioptite la urechi'a Iuliei în acea nópte viforósa, în care ea s'a devotatu pentru elu. Câte-va frase banale, de acele cari aluneca de pe buze fara sè iésa din ânima, si pe

cari toti barbatii le spunu femeilor, au fostu de ajunsu spre a aprinde acestu capu romanticu unde pasiunea nu cerea decâtu sè se nasca.

Mai bine de unu anu, jun'a fêta consumata de o flacara pe care o întariá absinti'a, asteptá rentórcearea promissa.

— În adevéru, — cugetà Saint-Maixent, — La Calprenède si Scudéry nici odata n'au scrisu unu romanu atátu de gingasiu! Pentru ce m'asiu aretá crudu? În câtu pentru aventurile galante, unu gentilomu nici odata nu se pôte rusiná! Acésta copila e frumósa, si Dumnedieu sè me bata, ea séména înca si mai bine decâtu vr'odata cu vér'a mea Maria de Rahon.

Când dënsulu pronuciá încetu acestu nume, se oprì, ochii lui sè marira, se fixara si îsi perdura radiele, si trasurile lui întinse tare, gur'a-i trasa la olalta, esprimau întaritatea unei fôrte mari lucrári interioare, si totu-odata o umbra visibila trecu pe fruntea lui.

Aceste s'a întemplatu repede cá fulgerulu: fati'a lui redevini liniscita; ochii îsi reluara radiele; buzele îsi regasira surisulu lor; noulu disparu fara sè lase urme.

O inspiratiune înspaimantátore, fica a geniului reului, vini sè se nasca în adâncimile întunecóse ale sufletului Saint-Maixent.

Serman'a Iulia fu condamnata.

— Ospetarule, — dîse gentilomulu lui Vilelmu, — ai bunetate si du-te în pivniti'a dtale sè-mi cauti o butelia de vinu vechiu din Spania. Dorescu s'o desiertu cu dta în sânetatea ficei dtale, persón'a cea mai încântátore din partile aceste.

— Sboru, dle marquis, sboru! — strigà ospetarulu grabindu-se catra pivnitia, fara sè se ndoiésca, cá Saint-Maixent voiá de totu simplu sè scape de elu pe câte-va minute.

Gentilomulu abiá se aflà singuru cu jun'a fêta, îndata se aplecà la ea si i apucà mân'a. Ea nici nu 'ncercà sè retraga acea mâna, pe care elu o simtì tremurându si ardiëndu în ale sale.

— Iulio, — dîse elu c'o vóce de totu lina, cu acelu accentu de gingasia, pe care îlu sciea fatiari mai bine decâtu ori cine, — Iulio, n'am uitatu nimica. Am vinitu numai pentru dta, càci te iubescu si me iubesci . . .

Jun'a fêta tresari în totu corpulu seu, ochii ei se paingenara, resuflarea ei se oprì, si în tacerea profunda se audiá palpitatea ânimei sale.

— Da, me iubesci, — continuà Saint-Maixent, — me iubesci si eu te adoru! Iulio, m'ai mântuitu. Acésta viétia, ce ti-o datorezu, voiescu sè ti-o consacrezu tóta. Pedece ne despartu, pedece mari, dar voiu sci sè le delaturu, si speru cá va vini dîu'a când nu va mai trebui sè ne parasimu. Am sè-ti spunu multe lucruri . . . am sè-ti ceru multe . . . si a te rugá multe. Poti intielege, cá acésta sala nu pôte servi de locu alu unei convorbiri lungi si serióse. Apoi tatalu dtale se afla între noi. Trebuie sè vorbescu cu dta în nóptea acést'a. Eu nu me voiu culcá, si când toti vor durmi, te voiu asteptá în acea odaia, de unde odinióra m'ai mântuitu. Asiá dara cá vei vini?

Jun'a fêta remase tacëndu si obrazii ei palidi devinara purpurii.

Ea nu esità când trebui sè scape pe marquisulu sè tréca în vârfulu degetelor si în întunericu pragulu acelei odài, cu tóte cá atunce veghiau pazitori, su-

prinderea putea sè fîa fôrte usiôra, asiá dicèndu inevitabila, si suprinderea avea sè fîa desonórea ei.

Pentru ce dar acuma, când asemene nu se putea teme de nimica, Iulia parea nedecisa?

Caus'a erá fôrte simpla : pentru cà atunce înca amorulu nu esistá ; pentru cà acuma pericolulu nu esistá.

Pudórea femeiesca ísi reluá drepturile : sufletulu castu alu Iuliei se teamea instinctivulu de singuretatea a doi si de convorbirea de nópte.

Unu surisu numai decátu ascunsu se ivi pe buzele marquisului. A triumfá a supra acestei resistintie slabe i parea unu jocu copilarescu.

— Ce felu! esitezi! — siopti elu într'unu tonu durerosu, cu o prefacere de tristétia profunda ; asiá dara eu íti inspiru nencredere, nu amoru ! Nefericitu ce sîm, eu am speratu pré iute . . . m'am însielatu . . . dta nu me iubesci . . .

— Nu-lu iubescu . . . — gângavi Iulia cu unu felu de spaima ; — mare Dumnedieule ! ce díce elu ?

— E bine, déca dta me iubesci, pentru ce nu-mi respondi ? Cum te temi de o convorbire, de la care atérna fericirea nóstra amendurora ? Iulio, în numele cerului, în numele amorului nostru, spune-mi cà vei vini în nóptea acést'a !

— Nu cutezu.

— De ce ti-i frica ?

— Nu sciu . . . dóra de dta . . . si de mine éssa-mi.

— Dar ast'a e o nebunía ! Nu esti sigura de mine ? Nu scíi cà respectulu meu e egal cu iubirea mea ? Iulio, nu esitá ! nencrederea ar fi o ofensa nemeritata pentru mine ! Consimte, te conjuru ! Trebuie sè-ti ceru în genunchi acést'a ?

În momentulu acél'a se audí pasulu greu alu lui Vilelmu Chadorant care se rentorce din pivnitia.

— Iulio, timpululu ne silesce, — continuá Saint-Maixent ; — nu mai avemu decátu o secunda. Responde, responde iute ! Vini-vei ?

Mai multu unu suspinu decátu o vorba exhalá de pe buzele junei fete, dar acelu suspinu dicea lamuritu :

— Voiu vini . . .

Vilelmu reintrá în sal'a mare cu o butelia pân-tecósá, acoperita cu pânze de painjenu, pe care o asiedia cu triumfu pe mésa.

— Éta, — strigá elu, — butelia pe care o am de dóne-dieci de ani ; regele, pe care Dumnedieu sè-lu tína, nu bé mai bunu, si dlu marquis va fi indestulitu.

XXX.

Sermana Iulia!

Erá cevasi mai târdiu decátu miédia-nópte.

O linisce profunda domniá în câmpia ; satulu Saint-Jude parea a dormi unu somnu a'âncu, si nici unu sgomotu, nici unu murmur, nu conturbá somnulu ospetarului „Armelor Franciei.“

Saint-Maixent, siedîndu în odaí'a nr. 5, lângá o mesutia, pe care o lampa de arama cu acoperitoru rotundu respândia niste radie înduióse, asteptá.

Fatí'a sa morósa nu esprimá foculu nerabdatoru alu unui amantu fôrte aprinsu a carui amanta întârdia. Unu cugetu intunecosu, înspaimântatoru, periculosu, se putea ceti pe trasurile sale, — acél'a-si

cugetu a carei nascere amu semnalatu-o în momentulu în care marquisulu pronuncia numele contessei Maria Rahon, si constatá nedisputabil'a asemenare între dam'a înralta si umilit'a fiica a lui Vilelmu Chadorant.

Care erá acestu cugetu, care aruncá unu reflexu atátu de întunecosu pe fati'a lui Saint-Maixent ? Nu vom întârdia a-lu sci.

De odata (întocmai cá în nóptea scapării), unu sgomotu usioru se facu auditu pe galeria linu, aprópe nedistinsu, într'atát'a, încátu marquisulu se putea crede amagitu d'o iluziune ; dar acelu sgomotu usioru se rennoi si îndoiél'a devini cu neputintia. Cine-va viniá încetu, cu precautiune, pipaindu c'o mân'a paretele, spre a innabusí mai bine sgomotulu ce faceau piciórele calcându pe scândurile elastice.

Saint-Maixent se scolá, si mergéndu în vârfulu degetelor, se îndreptá spre usi'a pe care o deschise.

O forma femeiesca se spriginia de unulu din usciorii acelei usie spre a nu cadé : aceea erá Iulia, tremurânda, nimicita, fara resuflare si aprópe fara voce.

Ea viniá, ascultându vointi'a aceluia a carui domnire absoluta a supra ei o recunoscea, dar i erá frica.

Saint-Maixent o cuprinse în bratie, cum se cuprinde unu copilulu frumosu care nu cutéza sè înainteze. O duse la fotelulu anticu, în care siediu elu asteptându-o, si cadiu în genunchi înainte ei, sioptindu de totu încetu la urechi'a ei acele cuvinte de amoru, cari pentru femeia ce le asculta sînt cele mai deliciose dintre tóte musicile.

Marquisulu erá unu omu fôrte istetiu spre a însotí acele cuvinte de vr'o îndresnela neliniscitóre, si Iulia din ce în ce se asigurá. Ea începú prin a responde tremurându, si fini prin a luá destulu curagiu spre a întrebá.

— Ai promisú cà te vei rentorce, — siopti ea, — si eu am contatu la vorb'a dtale, càci unu gentilomu nu póte sè mintiéscá ; dar dilele câtu erau de lungi ! câtu de încetu treceau órele ! A fostu o vietia de totu neplacuta ceea ce avui de departarea dtale ! Pentru ce ai întârdiatu asiá multu timpu ?

— N'ai ghicitu înca ? — respunse Saint-Maixent. Anim'a mea me chiamá aice, dar periculu — din care nu scapai decátu numai gracia dtale — continuá a planá a supra mea. Pentru capulu meu premiulu remase publicatu, urmarile si cercárele nu încetau, mórtea me amenintiá din tóte partile, voiam sè traiescu . . . sè traiescu pentru dta ! Amorululu me facu prevedietoru . . . aprópe fricosu. Abia sînt câte-va dile de când regele, proclamându innaltu nevinovatia mea, a alungatu departe din calea mea pe dusmanii cari me navaliau. Abia ajunsu liberu, venii ; gresitu-am, cà am facutu sè astepti ?

— Oh ! nu, nu ! ai facutu bine ! Sè te fiu mântuitu spre a te perde ! asiu fi muritu de ast'a ! . . . Dar totusi nu mi-ai pututu scrie ? Numai trei cuvinte : *Eu tínu minte !* si asiu fi fostu fericita . . .

— Nu, n'am pututu ! n'am cutezatu !

— Pentru ce ?

(Va urmá.)

S A L O N U :

Calindarulul septemanei.

Dumin.	23	4	E. 23 d. R. Luca, s. st. m. ap. Iacov.
Luni	24	5	s. m. m. Areta, s. m. Sevastiana.
Marti	25	6	ss. mm. Marcian, Anastasiu.
Mercuri	26	7	s. m. m. Dimitriu.
Joi	27	8	s. m. m. Nestor, c. p. Dimitriu N.
Vineri	28	9	ss. mm. Terentiu, Neonila.
Samb.	29	10	s. m. m. Anastasia, c. p. Avramiu.

CRONIC'A RESBOIULUI.

Corespondintia din Iasi.

— 1877 Octomvre 7/19. —

Lips'a de evenimente mai însemnate m'au facutu a pune o lunga pauza în sirulu corespundintielor ce v'am promis; conform înse misiunii cu care ati binevoitu a me însarcinâ totusi me voi silî a culege câte ceva din faptele petrecute pe la noi în acestu intervalu. Ziarele din Români'a v'au pusu într'unu curentru destulu de visibilu pentru a mai revenî eu astazi cu laude prisoselnice catra ostirea tierii, catra acele bratie eroice care împreunându viteji'a strabuna cu tactulu superioru a celor mai ântâi ostiri moderne din continentu, au sciutu sê revendice numele uitatu de românu si sê dobandesca sub ochii lumii, venerati'a sa!

Sunt aprôpe doue luni de când prin orasiulu nostru trecu fara încetare la câmpulu de bataia, regimete din gard'a imperiala. Acésta ostire de elita merita admirati'a nu numai a acelor ce dorescu a vedé victoriôsa caus'a crestinésca prin libertatea completa si scaparea popórelor slave de sub jugulu musulmanu; ea atrage atenti'a si laudele chiar a acelor ce se pretindu dusmanii elementulu slavu si mai cu séma a rusilor. Totu cu acésta ocazie am avutu în orasiulu nostru cá trecátore mai multe ilustratiuni a resboiulu actualu, între care pe generalii Gurko si Ignatieff, pe fratele imperatesei Rusiei, pe generalii Todtleben si Kaufmann, pe marele duce Paul, celu mai micu fiu alu Tiarului, si pe prisionierulu Pasia de la Nicopoli.

Luptele viteze si victoriôse a ostasilor români în prejmele Plevnei si luarea cu asaltu a Grivitiei, au datu locu la multe si frumóse epizode care pururea vor remâné sapate în memori'a generatiilor víitóre! Se spune, cá unu regimentu de husari din gard'a imperiala întâlnindu în drumulu dintre districtele Berlad si Vaslui pe unu soldatu din eroiculu regimentu alu 13-a de dorobanti pedestri, pe unulu din acei soldati pe care glum'a populara i-au titluiu cu epitetulu de „curcani“, se zice, cá acelu regimentu rusescu a presentatu arm'a modestulu soldatu românu care cu traist'a în vârfulu puscei si caciul'a pe ureche, mergea pacinicu spre satulu Solesti localitatea familii lui. Acésta respectuôsa manifestare a surprinsu multu pe bunulu oșteanu si întrebându pentru ce i s'au facutu atât'a onóre, colonelulu regimentulu i-a respunsu cá alaturea cu „Stéu'a României“ pórtu pe

pieptulu seu crucea „Sf. Georghé“ a Rusiei. Aceste semne de vitejie a fostu puse pe pieptulu dorobantiulu de însusi mân'a Imperatulu Alesandru si a Domnitorulu Carol, atunci când capitanulu Valter murindu sub o plóia de glóntie cu stégulu în mâna pe zidulu Grivitiei, s'au aruncatu înainte si a fostu elu, dorobantiulu de la Solesti, celu ântâiu care a mentinutu în mijloculu mortii si a foculu drapelulu românâ pe Grivitia, pâna ce din urma regimentele tierii au ajunsu si au luatú deplin'a posisiune a acestui fortu.

La 1 Octomvre a avutu locu în Iasi serbarea ce se face acum de 3 ani regulatu în acésta zi pentru amintirea patriotulu martiru Domnu alu Moldovei Grigorie Al. Ghica. Serbarea facuta în acestu anu a coincidatu multu cu evenimentele resboinice ce se petrecu peste Dunarea. Vredniei'a luptatorilor români de la Plevna si jertfirea lor pentru neatêrnarea tierii au spelatu prin sânge crim'a, care în umbra a urzitu hotiesce asasinarea lui Ghica si rapirea Bucovinei, sceptrulu istoricu flórea Moldovei!

Dupa cum ati vazutu, în jurnalele locale, serbarea a avut locu cu tóta pomp'a cuvenita si nimine n'a lipsitu din partea poporulu pentru a se dá tóta maiestatea funebra acestei solemnitâti, acestei manifestâri nationale, facuta în amintirea acelu Domnu nemuritor care a sciutu sê cada mai bine gloriosu sub cutitele turcesci decâtu se îngadue implinirea prin putere, a unei fapte care nu va stá uitata câta vreme românulu unu sufletu va avé!

La apelulu guvernulu facutu catra tiéra pentru cumperarea de arme, s'au defasiuratu o mare si nobila activitate în tóte orasiile si fia-care dupa putintia au cautatu sê fia la înáltimea scopulu acestor subscriptiuni. În Iasi s'a formatu unu comitetu si s'au facutu mai multe conferintie pentru acestu scopu. Mai ântâiu unu studentu, apoi celu mai mare poetu alu românilor, Alesandri si dlu G. Varnav Liteanu au tînutu conferintie pentru cumperarea de arme. În curêndu va avé locu o a trei'a conferintia a dlui pictor Verussi, care va tratá despre sublimu si frumósu numai din punctulu de vedere esteticu. Nu putemu prevedé resultatulu, înse dorindu-i unu auditoru inteligentu si numerosu, repetâmu cá fia-care dupa puterile sale morale séu materiale cauta si trebue sê caute a contribuí în scaparea si fericirea comuna a Patriei. Pâna acum s'au adunatu deja o suma destulu de însemnata pentru starea financiara a românilor din acestu orasiu.

Amortiél'a în care lãncediesce mersulu literaturii nóstre de câtva timpu este póte unu faptu fisicu si s'ar puté atribuí numai evenimentelor politice ce se petrecu în sinulu Orientulu, déca în sfer'a buneii literaturi n'amu mai vedé din când în când câte o noua publicatiune straina cu totulu de subiectele ce póte sê înspire pohoifulu sângerósu! Multe si înflacurate poesii au mai esítu la lumina cu prilejulu proclamârii independintiei si a participârii românilor la resboiulu rusilor contra semi-lunei. Nu voiu pune în critica isvorulu inspiratoru alu acestor candidé si nobile poesii, nici intentiile curate a acelor inspirati; póte cá intentiile sê fia simple si nevinovate, isvorulu

inspiratoru sacru și admirabilu; înse aceste considerate nu face că valdrea literara a acestor poezii sè nu fia majoritatea ridicule, o parte slabe și servile, ér restul lipsite cu totul de frumosu.

Ceea ce ne face mai multu a crede în decaderea bunului gustu, este, că pe câtu resboiulu devine mai maretu în desfasiurarea faptelor eroice și a epizodelor sale, și prin urmare mai bogatu, și mai sublimu în ideile ce ar putè inspirá poetilor: cu atât'a producțiile lor în acestu sensu sânt numai o umplutura, sânt seci și fara simțire, pe lângă abuzulu de acele cuvinte și fraze franceze de care se slujesce astazi mai cu osebite tineritulu bucurescianu. Acèsta primejdiosá deprindere este atâtu de înradacinata, încátu astazi nazuesce a fi o a două natura și ceea ce pòte fi grozavu este, că devine usioru molipsitóre, în regiunile unor ómeni superficiali, care traindu cu ambrozia și cu iluzia de sine o transmitu publiculu sub o forma poetica, dar în realitate fòrte prosaica... Toti poetii aurorei de dincolo de Milcov sèu de priu alte unghiuri unde traiescu români, cu tóte dreptele critice aparute pentru acèsta mai cu sama în „Convorbiri Literare“, au remasu și paru a remânè înca nestramutati în fals'a directiune ce-au apucatu. Si aceste tendintie a tineritulu poeticu sânt înca nimicu pe lângă starea pecatósá a ziaristiceii române din care o mare parte este unu scandalu, o rusine neiertata pentru tier'a nóstra, care cu dreptu cuvèntu se pòte pretinde că cea mai apta pentru civilizatie în Orientu.

Acèsta anomalie de lucruri este pòte rezultatulu epoeii în care traimu sèu efectulu stării nóstre de transitiune; ele sânt niste forme trecutóre care vor perì cu usiurint'a nascerii lor și a supra carora numai viitorulu este chiamatu a hotari mai bine!...

Petru V. Grigoriu.

Ranitii români.

Tinerii români din Budapesta intrunindu-se la o cina fratiésca de cunoscintia, au deschisu o lista de subscriere pentru soldatii români raniti; cu acést'a ocaziune s'a adunatu sum'a de 26 fl. 20 cr. v. a. și unu fl. în argintu, la care au contribuitu urmatorii: Ioanu Dragosiu 3 fl., George Vuia 2 fl., Gavrilu Ardeleanu 1 fl., Octavianu I. Russu 2 fl., Gregoriu Stoicovicu 2 fl., Demetriu Kóvári 1 fl., Constantinu Radulescu 1 fl., Demetriu Selceleanu 1 fl., Iuliu Traianu Popu 1 fl., Atanasiu Barianu 1 fl., George Moldovanu 1 fl., G. Pletosu 1 fl., Iosifu Ciuciu 1 fl., Mihaiu Olariu 1 fl., Nestoru Opreanu 1 fl. în arg., Vasiliu Popu 1 fl., Zamfiru M. Rozescu 1 fl., Rom. Miculescu 1 fl., Georgiu Opra 2 fl., Vasiliu Ioanovicu 1 fl., Cineva 1 fl., Cineva 2 cr. Banii adunati se tramise dlui Diamandi Manole la Brasiovu, pentru a se putè espedá la locul destinatiunii. Budapesta în 20 oct. 1877. Colectante: *I. Dragosiu*, m. p.

Raniti noi au sositu la Bucuresci, și a nume cei din ataculu nereusitu de la 19 oct. La gara i-a intimpinatu unu publicu mare, multe dame, în frunte cu Dómn'a tierii. Sórtea acestor raniti este mai grea, decâtu a celorla de pân'acuma, càci frigulu le face catoroi'a și mai durerósá.

Medicii români. De la Plevna se scríe diarulu „L'Orient“ urmatórele: Trebuie sè ve aducu la cunoscintia purtarea vrednica de lauda dlui dr. Davila si

intregulu personalu medicalu. Medicii nostri, cu dlui Davila în frunte, cutriera câmpulu de bataia, fara téma de focurile turce, cari precum sciti — n'au nici unu respectu pentru Crucea Rosia. Ranitii nostri sânt îngrigiti cu sirguintia. Le-ar fi cu greu și chiar cu neputintia medicilor nostri de a face mai bine si mai multu de ceea ce facu.

Dlu Vasile Alesandri, precum cetimu în „Correspondint'a Provinciala“, invitatu de comitetulu damelor din orasiulu Petra, a promis a tîné acolo o couferintia literara în folosulu ranitilor.

Dsiór'a Emilia Lungu ni scríe din Jezvinu, comit. Timisiorii, că de la începutulu anului scolaru ór'a de lucru la scól'a de fetitie de acolo s'a întrebuintiatu în a face scame pentru ranitii români. La 30 sept. s'a si espedatu 5 chilograme la Crucea Rosia în Bucuresci.

Societatea Crucii Rosie din Anglia pentru bolnavii și ranitii în resboiu, — precum cetimu în „Press'a“ din Bucuresci — a dusu acolo patru vagóne pline cu tóte trebuinciósele pentru raniti și bolnavi și a si tramisu la Turnu-Magurele 80 ladi de medicamente, nutrimente medicale, îmbracaminte etc. precum și patru medici chirurghi. Acestia, îndata ce au ajunsu la Turnu-Magurele, au organizatu spitaluri bine îngrigite, precum si unu servitiu de ambulantie pentru tramiterea la Slatina și la Bucuresci a bolnavilor și ranitilor români. Acèsta societate isi desvólta mai multu activitatea sa în capitala unde sânt întocmite mai multe spitale.

O alta societate englesa, cu numele de „Societate privata“ — ni spune totu „Press'a“ — a datu mai multe sume în bani pentru ajutorulu bolnavilor și ranitilor români. Dar ce este mai remarcabila, este că nobil'a dómn'a Mansfield, consórt'a consulului englezu din Bucuresci, abiá sosita de dóne díle acolo, îndata s'a dusu a visitá tóte spitalele de bolnavii și ranitii români în resboiu, și de atunci necontenitu în tóte diminetile de la 7 óre, cu cea mai mare exactitate, și cu o îngrigire de mama, singura îngrigesce și primesce pe bolnavi, cunoscèndu tóte medicamentele, îngrigirile ce se dau unui bolnavu, încátu face admirarea tuturor, și încuragiarea celorlalte nobile dame de caritate; în lipsa chiar de medicu, face operatii usióre și prescrie medicamentele ce trebuie sè urmeze bolnavulu. Bolnavii se încuragiéza când o vedu cu atât'a bunavointia, și se supunu la vocea sa blânda și mângaiatóre, a se lasá sè îndure operatiile cele mai dureróse, prin cari li se scapa viétii'a.

Coloni'a franceza din Bucuresci a tinutu o intrunire, la care — precum cetimu în „Românulu“ — dlui consulu alu Franciei, F. Dubains, a aretatu trebuintiele ce se simtu pentru ranitii români. Intrunirea a otaritu a se adressá Societátii Crucii Rosie din Francia cererea d'a vini intru ajutoru în asta privintia.

R e s b o i u l u.

Garibaldi a tramisu de la Caprera Românilor prin press'a italiana urmatórele salutare:

„Caprera 8 octobree 1877.

„Descendintii vechielor nóstre legiuni, Români, se lupta astadi cu eroismu pe tier-

mii Dunarii pentru independenții a lor; îmi pare că este bine a face să se auda o *aplaudare din partea capitalei vechiei lumi și-a Italiei întregi*, îndreptata valoroselor noastre rude.

„Totu-de-una alu vostru

G. Garibaldi.“

Generalulu Kriloff despre armată româna. „Telegraphulu“ din Bucuresci primesce de la Verbitia o corespundintia, care spune, că generalulu Kriloff, stramutatu la altu postu, a lasatu la plecarea sa cavaleriei române unu ordinu de di, publicatu deja pe brigade. Din acelu ordinu corespundintele scôte urmatóarele: „Luptele trecut mi-au datu o escelinta ideia de bravur'a, tinuta si esacitatea serviciului regimentelor de rosiori, calarasi si artileria calare; acést'a se datoresce în mare parte distinsului corpu alu oficiarilor. Plecându, ducu o sincera multiamire dobândita prin onórea ce am avutu de a comandá aceste trupe de elita.“

Generalulu Todleben vediendu ântâia-óra, cum lucra Români la saparea parelilor, precum ni spune corespundintele „Pressei“ din Viena, a dîsu: „Asia ar fi trebuitu să facemu si noi Rusii din inceputu.“

Despre bulgari diuarele straine scrú într'unu modu fôrte nefavorabilu. Nu vorbimu aice de diuarele turcofile, ci de acele amice lor. Astfelu corespundintele „Pressei“ din Viena, scrie: „N'am vediutu poporu mai fara voia si mai dusmanosu decâtu bulgarii. Mai de multe ori i-am auditu injurându resboiulu si am vediutu, că n'au celu mai micu simtiu pentru eliberarea lor. Tartarii sânt mai buni, ei ne oferu ce au; dar bulgarii nici pentru bani nu vreu să ne deie. Ei refusa chiar si ranitilor si bolnavilor a le dá lapte si pâne.“ Corespundintele diarului „Neues Wiener Tagblatt“ scrie: „Tiarulu e fôrte indignatu de purtarea bulgarilor. Inainte cu trei septemâni s'a datu ordinu să se înfintieze o trupa de 20,000 bulgari sub arme, dar pân'acuma nu s'au adunatu mai multi decâtu 1000. Bulgarii cari aru fi în stare să porțe arme fugu prin locurile ocupate de turci. Ma ce e mai multu, bulgarii sânt servitorii cei mai credinciosi ai generalilor turci. Ei tradéza la fia-care pasiu pe liberatorii lor, si rusii atribuiescu perderile lor cooperării pecatóse a bulgarilor cu turcii contra lor. Tiarulu audîdu aceste, a exclamatu: „Acesti ómeni fara simtiu si fara consciinta nu sânt vrednici să ne versăm sângele pentru ei.“ Diarulu russy „Novenja Izvretija“ dice, că bulgarii nu numai nu iau parte la eliberarea lor, dar inca serva turcilor de spioni. Alte diare spunu asemenea lucruri de o îngratitudine revoltatore despre bietii bulgari, cari — precum se vede — în sclavi'a seculara si-au perdutu cu totu consciinti'a libertății nationale.

Din Constantinopolu se scrie, că Port'a a emis unu ordinu, prin care si reservele din urma se chiama sub arme. Dupa calcululu diarelor turcesci, reservele facu unu contingentu de 160,000 de ómeni.

Guvernulu turcescu face totu ce-i este cu putintia spre a-si inmultí trupele. „Die Presse“ scrie, că si delinquentii din închisorile statului înca se înroléza în armata. Unu diaru oficiosu turcescu motivéza acést'a dispositiune prin aceea, că închisorile statului vor dá armatei unu contingentu de 25—30,000 de ómeni.

Raniti turci. Dupa isvóre credibile raniti turci se afla la Sofia 6000, la Tatar-Basardsik 2000, în Filipopoli 3000, în Adrianopoli 3600, în Constantinopolu 7000, în Plevna 6000; spitalele din Siumla si Varna sânt pline de raniti. Câte-va mii de raniti mai usioru s'au si vindecatu.

Perderile rusilor pâna la 18 octomvre s'au urcatu la numerulu 60,100 ómeni.

Sciri de pe câmpulu de resboiu.

Ataculu Românilor sub Plevna, despre care amu scrisu pe scurtu în numerulu trecut, la finea acestei rubrice, s'a facutu la 7/19 octombre. Agenti'a Rusa ni dá urmatóarele amenunte: La 12¹/₂ óre patru batalióne române esira din a patr'a paralela, pentru a atacá redut'a turcesca, dar fure întimpinate prin focu de puscii, încâtu fure silite a se retrage. La 6¹/₂ óre sér'a, comandantele diviziunilor 1 si 4 române porni din nou în contra redutei cu 3 batalióne cari s'asvêlira înainte, sarira în siantiu si remasera în elu aprópe o óra, silindu-se insedar d'a luá redut'a. În sfrsítu Români au fostu siliti a se retrage, perdiendu doi oficieri si 200 ómeni morti, si 20 oficieri si 707 soldati raniti, printre cari comandantele regimentului alu 7-le de linia. Printre ranile soldatilor 52 sânt grele, si 500 fôrte usiore. Dintre oficieri numai doi sânt greu raniti. Cei mai multi din oficieri si soldati usioru raniti vor fi curêndu în stare a se întórce la corpurile lor. Perderile inimicului a trebuitu asemene să fia fôrte mari, de óra-ce baterfile române au deschisu unu focu nutritu a supra flancului si spatelui reserivelor turcesci cari soseau a supra redutei. Spiritulu ostirii este escelinte; ea suferiá de ordinulu de retragere si cerea să rencépa lupt'a avêndu deplina încredere, că d'asta-data cunoscêndu mai bine culcusiulu vrajmasiului, ilu va îngenunchiá.

Lupt'a de la Telisiu. La 24 oct. rusii însotiti de Români a câstigatu érași o batalia noua în contra turcilor. Se scie, că Osman pasia la Plevna pân'acuma a primitu multe ajutóre în ómeni si nutrementu de la Sofia. Deci a taiá acést'a legatura, si astfelu a încungiurá Plevna, fu cea d'ântâia îngrigire a lui Todleben. Acestu planu s'a îndeplinitu astfelu: La 23 oct. elu a inceputu a bombardá Plevna din tóte partile. Osman pasia, nesciindu de unde va urmá ataculu, si gândind, că acela se va face de catra Grivitia: a fostu silitu a-si concentrá puterile mai alesu într'acolo. Usându de acést'a confuziune, generalulu Gurko, comandantulu cavaleriei din giurulu Plevnei, a atacatu la 24 oct. cu 35,000 de ómeni si 80 tunuri, pe Achmed Hiwsi pasia, carele cu vr'o 10,000 de ómeni tinea ocupata positiunea între Telisiu si Gornji Dubnik, ce sustinea comunicatiunea între Sofia si Plevna. Lupt'a a fostu înversiuunata. Turcii în siantiu si se aperara desperatu. În urma inse, dupa o încaerare de diece óre, fure siliti a capitulá. Insu-si Mechmed Hiwsi pasia, vr'o optu-dieci de oficieri, patru tunuri, unu stégu si trei mii de turci s'au prinsu. Afara de acestia, ei avura 2000 de morti; Gurko asemenea a perdutu mai bine de dóuê mii de ómeni, ceea ce aréta, că lupt'a a fostu fôrte înversiuunata. Prin batali'a acést'a legatur'a lui Osman pasia cu Sofia s'a taiatu, si astfelu Plevna deja e încungiurata de armata russo-româna. De óra-ce în lupta a luat parte si

cavaleri'a româna, optu sute din turcii prinsii se vor internâ în Romani'a.

Inmormentarea mortilor la Grivitia.

— Vedi ilustratiunea de pe pag. 509. —

Infioratoru tablou! . . . Ochii ni se întuneca privind-lu si mân'a ni tremura voidu a-lu schitiá . . .

Bubuitulu tunurilor a încetatu. Puscile nu mai pocnescu. Chiar si sórele, vediându atât'a versare de sânge, se reflecta rosiiu pe pisculu muntilor, si apune de dupa ei.

Si colo susu în aeru croncanescu corbii. Ochii lor plutescu în fericire. Josu ei zarescu tavalite în sange cadavre omenesci.

Bravi soldati, cari au parasitu caminulu parintiescu si vatr'a familiara, cari au lasatu a casa inime iubitoare, ca sê vina a luptá aice pentru tier'a si nemulu lor, multi din ei si-a versatu sângele pe câmpulu de onóre.

Si acuma zacu colo fara sufletu, fara vietia. Sufletulu lor a sboratu la ceruri. Anim'a a încetatu a mai palpitá, mân'a nu mai tine în man'a arm'a ce-a purtatu-o cu atât'a vitejia. Ei zacu, prieteni si dusmani, nu se mai lupta. Mórtea i-a împacatu.

Si acuma incepe rolulu celu mai tristu alu medicilor. Ei alérge de la unu cadavru la altulu, ilu pipaescu, de mai este vietia în elu, — si bucuri'a lor e mare, când mai dau de sperantia. Cei ce mai traiescu, se transpórta îndata la spitalu. Êr cei morti? Se face si lor ceea ce e cu putintia în asemenea momente grozave. Se înmormênta, mai multi în o grópa. Celu putînu corbii nu-si vor puté bate jocu de aceia, cari au muritu pentru tier'a lor.

Durmiti în pace umbre, fii viteji ai natiunii! Voi ati muritu, dar sângele vostru a udatu flórea libertatii si aceea va cresce, va înflóri, si va pastrá numele vostru pentru totu-de-una!

CE E NOU?

O epistola adressata regelui. Diarele unguresci publica urmatórea epistola adressata Maj. sale: „Spectabile maiestate! Te rogu dispune sê fii primitu în alu 14 regimentu de husari. Súm de 16 ani, vorbescu si scriú unguresce si nemtiesce si am inventiatu patru clase elementare. Asteptându respunsulu Maj. Tale, remânu cu stima, Henricu K. P. Pesta. Maj. Ta poti sê-mi respondi si pe carte de corespundintia, sub adress'a: Dlu Henricu K. în Pesta, strada regelui 2.“

Dn'a Thiers a respunsu la telegram'a de condolentia a dlu Cogalniceanu prin urmatórea epistola: „Paris 13 oct. 1877. Domnule, Durerósele regrete ce au causatu în Francia mórtea dlu Thiers, au fostu de potriviva resimtíte în Europa. Am fostu fôrte simtitóre, în amar'a mea întristare, pentru câte mi-ati exprimat, atâtu în numele dvóstre particularu, câtu si 'n numele României, pentru a carei sórte dlu Thiers, precum sciti, se interessá atâtu de multu. Fôrte atinsa de simpaticiele dvóstre condolentie pentru marea

perdere ce am avutu nefericirea s'o am, si pentru demnulu omagiu ce aduceți marei memorii a dlu Thiers, ve adresezu sincere, de si târdie, multiamiri, si ve rogu, domnule, se primiti etc. E. Thiers.

Societati si institute.

Societatea „Petru Maioru.“ În siedinti'a ordinaria tinuta la 28 octomvre st. n. a cetitu dlu Gregoriu Pletosu unu operatu intitlatu: „Care este subiectulu operatiunilor intelectuale a omului, si de ce cualitate este.“ În siedinti'a ordinaria septemanzaria, tinenda la 4 noemvre st. n. va ceti dlu Lazaru Petroviciu operatulu seu intitlatu: „Despre esistinti'a lui Dumnedieu.“

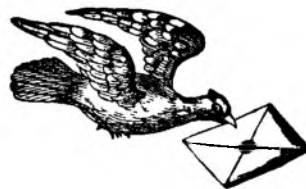
T e a t r u.

Teatrulu nationalu din Bucuresci s'a deschisu la 9/21 oct. cu successu mare. Caus'a a fostu, cà acuma mai toti artistii cu talentu sânt angagiatii; si în prim'a séra s'au jocatú doue piese bune: „Doctorulu satului“, comedia localisata, si „Visulu Dochie“ poema dramatica de dlu Fr. Damé. Acést'a din urma mai alesu, a facutu unu efectu fôrte mare. Pe scena au figuratu si soldati. „Când cei d'ântâiu dorobanti se ivescu în fati'a publicului, — scrie „Timpulu“ — se stîrnesce unu sgomotu entuziasmatu, privitorii se ridica salutându si aclamându, music'a se perde în sgomotulu generalu si corurile se împreuna cu glasurile publicului. Privesci apoi împregiuru si vedi cum unii si altii isi stergu câte o lacrima de bucuria.“

Suvenirea mortiloru.

La incheierea foiei ni sosi trist'a scire, cà **A. Papiu Ilarianu**, marele patriotu, istoricu, barbatu de statu, tribunu, advocatu, dupa unu morbu îndelungatu de 3 ani, a repausatu în 23 oct. Inmormêntarea s'a celebratu cu pompa mare în 27 l. c. în Sibiu.

Post'a Redactiunii.

Acestu numeru se mai tramite tuturor abonantilor nostri de pân'acuma Nrulu viitoru înse se va tramite numai acelora, cari si-au rennoitu abonamentulu. Rugâmu dara pe toti a nu întârdiá! Totu odata anuciâmu, cà de óra-ce atâtu începutulu semestrului alu doile, câtu si în treiluniulu presinte, abonantii nostrii s'au înmultitu, numai putîne esemplare complete mai avemu.

Indreptári. În nrulu trecut, pe pagin'a 494, colon'a prima, sírulu alu diecele, numerându de josu în susu, în locu de cuventulu „Corpene“ sê se citésca „lor pene“. — În nr. 36 sub novel'a „Capriciulu Norocului“, din gresiéla a remasu cuventulu „localisata.“ Facemu acest'a corectiune, cà nu cumva cine-va sê gândésca, cà acelu colaborator alu nostru a voitu sê se impodésca cu pene straine.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi în Pest'a. 1877. Calea tieriei nr. 39.